

jölemelte a korbácsol, de az utolsó pillanatban — félve a következményektől — meggondolta a dolgot és nem süllyedt le véle. Kéna volt egy kihalástól még félté, és nézni ezt az emberi formából kikelt vadállatot, ahogyan korbáccsal a kezében csinál fejmelte a legénység közt. Mindez akkor történt, amikor a volt király szigorúan megtiltotta a legénység tetleges bántalmazását. És még igen sok ilyen dolgot művelt az akkori des úr, amely nem fér össze a tisztai állással.

Hadbírói vizsgálat alatt állott, amikor egész érthetetlen okból egyszerre beszüntették ellene a vizsgálatot és ugyancsak akkor lett előléptetve alezredessé és egy hónapig pótlászközhöz közigazgatási parancsnoknak kinevezték. — Még igen sok piszkos dolga volt, amire itt hosszú volna kitérni.

Azonban tanácsos volna a hadügyminiszter ur figyelmét felhívni az ilyen tisztekre, nehogy véletlenül bekerüljenek az új magyar néphadseregbe. — Kérve a levelem egész terjedelmében való közlését, maradjon kiváló tiszttellett Művelts. Zorán honvédhadnagy.

MŰVÉSZET

MTT MŰVEL HERCZEG FERENC A BELVÁROSI SZÍNHÁZBAN? A „Közönjök néked István” című halhatatlan munkapárti népköltemény illusztráció szerzője, Herczeg Ferenc, mint ha sem történt volna nyugodtan belovagol az új korszakba is. A fene banná, ha a paripája nem volna sánta és rohadt gébe, amelyen ugyan messzire bajsoson fog jutni. „Tilla”-nak hivátk a darabot amelyet a Belvárosi Színház jobbsora érdemes színpadán pántokon este látszóttak el jobb ügyhöz méltó buzgalommal a szegény színészek. Komolyan mondom, hogy én már csak sok rossz és hitvány szindarabot láttam. — hiszen megnézem minden magyar szerző művét — de olyan rémes színpadi művet, mint ez a „Tilla”, még talán sohasem láttam. Nem is értem Herczeg Ferencet, aki végül is valamikor komoly írónak indult, hogy most ennyire leessett. Herczeg, úgy látszik meg akarta itt mutatni, hogy ő is tud olyan szenvedélyes és színes lenni, mint a fiatalok és a modernek és erre valóban olyan unalmas lett, hogy az izzó szerelmi ömlengések, amelyek a színpadon hét képen keresztül folynak-folydogálnak, álomba rin-

gnának a tiszteit közönnyet, ha — nem idegesítették. Egyszerre az unalom idegesítő tozódása ez, amely a fantasztikus, de különben egészen céltalan és minden mélység nélkül szűkölködő párbeszédéből kijárad a nézőtér felé. Egész komolyan nem értjük, hogy mit akart ezzel a Tillával Herczeg és nincs a darabnak egyetlen jelenete, amely indokolt volna, amelyet józan észszel még csak meg is lehetne érteni. Sok hüho semmiért, — ez a Herczeg darabja és ha legalább a „hüho egy kis csit tudna érdekelni vagy szórakoztatni bennünket. De nem tud. Hasznaltan ábrította ki a színház a darabot bökezett és hüba voltak a legjobbak Paulay Erzsé, Hersanyi, Kormendy és Pefő Attila. Tillán nem lehetett segítség.

Sandauer

Ez a név fogalomná vált a harmadikkettes gyalogezredben. Nem valami vérszomjas generális viselte ezt a nevet. Mégis rettegve gondolkodnak erre a névre mindazok — ha véletlenül még életben vannak — akiknek Sandauer „Chefart”-éle kellett állniok, hogy további sorukról döntsön. Mert ez az ur, mint az alábbiakból kitünik, orvos volt, a 32-es gyalogezred legelső orvosa. Sokat mondhatnának róla az ezred katonái közül azok, akik megbetegedtek és eléje járultak, hogy állapítsa meg szolgálati képességüket. Az a jó szokása volt, hogy nem vizsgálta meg az embereket, hanem minden további nélkül rájuk fogta, hogy „ekeszekes”. Szivtelennél és barbár módon járt el a beteg katonákkal. Erről bízást az ezred orvosai is mondhatnának egyet-mást. Noha a katonaoorvosok ellen általában rengeteg sok panasz merült fel, mert lelketlenül bántak az emberekkel — a csekélyke kivételnek adassék tisztelet — de amit ez a cseh Sandauer művelt, az egyszerűen hajmeresztő volt. Ha valaki ismét tartott eléje, félrelökte, ránézett a betegre és egy pillantással megállapította, hogy az illető egészséges. Beszélők, hogy egy ízben munkarral ellátott katona jelentkezett

AZ EMBER

F/1884

A franciák

Tehát eljönnek, már itt is vannak a győztes franciák, a franciák. Senki sem tartja nálunknál magasabba a francia szellemet, a gyönyörű francia kultúrát és senki sem csodálja jobban, mint mi, a nagy francia nemzetet. Mi ezt a luxust már akkor is megengedtük magunknak, amikor a germán örület fogjagatta itt az embereket, amikor titos volt a franciákkal hangosan rokonszenvet. Mi akkor is vallottuk, amit most vallunk, hogy a világ első nemzete a francia. És mégsem fogjuk kivilágítani az ablakainkat és mégsem öltözünk ünneplőbe és mégsem üvönjunk a boldogságtól, hogy megérkeznek, már itt is vannak a franciák, a franciák.

Utóvégre nagy öröm az, hogy Németországtól sikerült örökre megszabadulnunk, de azért: már nem lehet éppen túlságosan lelkesedni, hogy a győzelmes francia hadsereg bevonul Budapestre. Én francia-barát voltam mindig, tehát jogom van talán kimondani, hogy mindig rossz legyőzöttnek lenni és szomorú aktus az, amikor a győztes ellenség bevonul a legyőzött országba. Ha nem ebből a bús alkalmából masiroznának be hozzánk a franciák, akkor örömmünnep le-

hetne ez a nap. De lovagias ellenség természetesen találja, ha a legyőzött ország népe nem siet szolgái örömmel a győzők hódolatlejes fogadására. Ez se nem volna őszinte, se nem volna gerinces eszelekedet és bizonyára méltó ellenérzést váltana ki a finom és kultúrált franciákból.

Ne csináljunk tehát semmiféle görögützet, fogadjuk néma tisztelettel őket és még ahhoz is jussunk van, hogy kicsit szomorkodjunk azon, hogy a franciák bevonulása napján Budapestten minden magyar ember — másodrangu ember leff. Bizony, a valóság mégis csak az, hogy a győztes franciák megjelenésének napján egy francia altiszt is előkelőbb ember Budapestten, mint — Károlyi Mihály. A francia ünneplést tehát egész nyugodtan elhalaszthatjuk arra, az időre, amikor mi is szabad nép leszünk, amikor Magyarország nem megszállott, hanem önálló, független, szabad ország lesz és amikor senki sem válthat bennünket gerinetelenségel és szolgalelkűséggel, sem az őszinteség hiányával, ha tisztelettel meghajlunk a nagy francia nép tündöklő éretneyei előtt és ha hódolunk a francia géniuszának.

Göndör Ferenc.

Az orosz forradalmi kormány

hosszu táviratot küldött a magyar forradalmi kormánynak. Einnél a táviratilag ideküldött írásnál megrendítőbbet, szebbet, emberibbet régen olvastunk. Az orosz szovjetköztársaság szívéből szóló hangon figyelmezteti a magyar köztársaságot arra, hogy melyik az az út, amelyen haladnunk kell. Valljuk csak be egész nyugodtan, hogy az összes okmányok közül, amelyek idáig befutottak a magyar népkormányhoz, ez a távirat a legbecsületesebb, a legtisztább és legigazabb írás. Ha összehasonlítjuk azakkal a rablási vágytól és büntetési és megtorlási érzésektől sugalt szónoklatokkal, jegyzékkel és táviratokkal, amiket ellenséges katonai részekről, de főleg tót, cseh, szerb és román részekről idáig hallottunk és látunk, akkor bizony nem igen lehet haszoni abban a tekintetben, hogy ki mellette kell állani, hogy kikkel kell együttálladnunk. Idáig csak az orosz forradalmi kormány szövelt hozzánk testvéri hangon, egyedül ők azok, akik nem beszélnek itten hódításról, megtorlásról és büntetésről, hanem szólnak a népek testvérüléséről, az áldott teremtu békecségeről. Az orosz szovjetköztársaság szeretetét, megbecsülését és testvériségét hirdeti, ugyanakkor minden más oldalról rabolni akarunk tőlünk, szét akarunk szakítani Bennünket és meg akarunk büntetni minket. Hát mi nemcsak a német imperializmust és autokraciát gyűlöltük és vetettük meg, de haraggal és gyűlölettel fordulunk el attól az imperializmustól is, amit az ántánt

képvisel. Mi boldog, független, szabad, önálló Magyarországot követelünk és aki ebben segít nekünk, az a barátunk és aki ez ellen van, az ellenségünk. Idáig csak Oroszországból érkezett hozzánk barátai szó. Milyen igaz, hogy minden ország kapitálizmusa egyformán bűnös és véres és a népek szövetségének minden kapitalizmust le kell dönteniük. Idehaza, a szobámban, nyeg fal között, magamra hagyva, szivdobogva olvasgatom az orosz testvérek gyönyörű, megható, szent és igaz írását.

KAROLY ARULÓ IS VOLT.

Hát mi volt még ezen kívül? Plasztal, vérszomjas, jelentéktelen Habsburg-csemcse, akit ideültettek az ország nyakára, akiről mindenki tudta, hogy nem egyéb, mint egy hülye Habsburg és azért mégis a nevét imádkozva kellett kiejteni és a képe előtt le kellett borulni mindenkinél. Most kiderült azután, hogy ez az ostoba suhanó még aruló is volt. Ahogy egy kis ideje volt, elárulta Magyarországot, eladta az osztrákoknak, a cseheknek, a horvátoknak, mindenkinél. Reteretesen, hogy egy ilyen korlátolt és teljesen beszámíthatatlan fiatalembernek volt kiszolgáltatva milliók élete, országok és népek nyugalma, mindene. Meddig tűrik még, hogy Schönbrunnban nyugodtan üljön, mikor hurocolják már hitvány szolgálvaival, Weskerlével, Szterényivel, Vázsonyival, Wändschirgázzal és a többi hóhérral együtt a forradalmi törvényszék elé? A forradalomnak meg kell büntetnie mindenkit, aki a népek ellen vétkezett. A legtöbbet ez a félkégyelmű Habsburg gyerek vétkezte, mikor állítja tehát már bírái elé?

Mit akarnak József főhercegtől?

Mi tudjuk, hogy József főherceg nagyon jóra való és deák ember annak ellenére, hogy Habsburg. Azt hisszük, hogy körülbelül ő az egyetlen Habsburg, akiben emberi érzések jelentkeznek és aki a háboruban is érzi, jó embernek bizonyult. Ilyen körülmények között nem utközünk meg tehát azt, hogy amikor valamennyi Habsburgnak menekülnie kell a monarchia területéről, amikor IV. Károly sem tehet egyebet, mint hogy csöndesen összecsomagolja a cakkupakját, hogy elhordja az irháját Ausztriából, hogy akkor József főherceg nyugodtan és teljes joggal itt maradj Pesten, és mint egyszerű magyar polgár akarja közöttünk leélni az életét. Ez ellen semmi kifogásunk, ezt magától értetődőnek tartjuk.

De a leghatározottabban óvást emelünk azok ellen a gyanus cselekmek ellen, amelyek a főherceg, vagy ha úgy tetszik Habsburg József, illetőleg Alcsuth József rokonszenves személye körül végbemennek. Ugy gondoljuk, hogy elmúltak már azok az idők, amikor a magyar lapoknak biztérük lojalitási göröcsökben kell frengeni egy osztrák főherceg előtt. És a magyar sajtó nagy része most sem tesz egyebet, mint, hogy hódoló, elragadtatót és ünneplő cikkeket kaznyarint József főherceg köré és mintha valami céltávo akcióról volna szó, lázas buzgalommal ígykeznek clevenen szoborrá emelni Habsburg Józsefet. Egész őszintén meg fogjuk mondani, hogy milyen benyomást tesz ránk ez a fölösleges és teljesen

indokolatlan ünnepléssé. Bennünk az az érzés támad a különözö nyilatkozatok, vezércikkek és egyéb lapömlengések olvastán, hogy itt alattomos, de jól szervezett munka folyik azért, hogy Habsburg Józsefből köztársasági elnököt csináljanak. Lehet, hogy még veszedelmesebb tervekben török a fejteket József főherceg ünneplői és talán még az a torzonzor és groteszk terv is megfordul javithatatlan ellenforradalmi koponyákban, hogy József főhercegből talán még magyar király is lehet.

A leggyanakodóbb figyelemmel kell tehát követni a Habsburg József körül végbemenni ünnepi komédiákat és vigyázni kell erre a különben nagyon jóra való férfúra. Valószínű, hogy töle teljesen függetlenül folynak ezek a mesterkedések, amelyek azonban végeredményében egyszerűen tönkre tehetik az ő szerieségét. A Habsburgokból, mint uralkodókból, teljesen elég volt ennek a szerencsétlen országnak és a legtöbb, amit tehetünk, hogy az egyetlen derék Habsburgot, mint egyszerű polgártársunkat, szívesén látjuk itt. De ha Habsburg József már több, más akarna lenni, mint egyszerű polgár, akkor biztosíthatjuk, hogy nagyon hamar ő is olyan sorsra fog jutni, mint a többi átkos emlékeztető Habsburgok. Erészen világosan kifejezzve, ha Habsburg József nem clegszik meg azzal, hogy itt egyszerű magyar polgár legyen, ha ennél több akarna lenni, akkor — minálunk még egyszerű polgár sem lehet. Akkor elmeht innen.

G. F.

A ruharendelet

A naphajtó feltűnő hallgatással fogadta a híten az új kormánynek egy hamisítatlanul kapitalisztikus rendeletét. Az a napisajtó, amely oly sokat köszönhet közönségének, elvesztette bátor kritikai hangját, amelyet Tiszáék alatt annyiszor hallatott a fogyasztók, a leggyöngébbek érdekében. Most, hogy a legjobban sújtott társadalmi rétegektől — a hivatásos árdrágító őrjáti ing, ruha- és posztóraktáriai kiméletével — térítés nélkül szedik el a méregdrágán szerzett ruhadarabokat, érthetetlen a sajtó hallgatása. Mintha rekompenzáció lenne a papirmonopólium jövődelmeiert...

Mi nem így képzeltük el a sajtószabadságot! Az a szabadság, amit a napisajtó nem gyakorol, értéktelenné válik és akik a sajtószabadság örve alatt hallgatnak, azokról felfejtendő, hogy Tiszáék cenzurálják val szemben is csak műharagot tápláltak, az akkor sem volt mondanivalójuk. Az ilyen sajtó árt a kormányzás szellemének, amely nem lehet elbecsületes kritika nélkül, amely delejti gyánót szolgálhatna cselekedeteinek irányításával.

Rátérve a ruhabeszolgáltatás kényszerére, azzal a nyíltsággal és fuggelenséggel, amely *Az Ember* sajátja, mi nem nyeljük le véleményünket. Kijelentjük, hogy a rosszadásig télt ruha- és ingraktárak kiállításával fokozni a középosztályt terhelték, amelyre vár a ház- és lakásvédelem költsége, s amelyre az alsó lam most meg a közzruházkodás fels adatót is át igyekszik háritani: nem méltányos. Eddig csupán az oroszországi izü szeszadóméletről hallottunk bizonyosat, ellenben egyetlen szavát sem hallottuk a pénzügyminiszternek, hogy *mit és hogyan tervez a legsürgősebben a háborús vagytonok megadóztatása és külföldre menekülése ellen!* Ellenben a szervezett kereskedelm szemléseben most megkapja a fogyasztók önmaga azt a rendeletet, amely a

középosztály vagytonával césinal a-truizmust, amidőn megdézsmálja a legkisebb emberek vagytonállagát. A régi kormány nem bírta megvédeni a fogyasztót a vászon- és posztókereskedővel, a ruhakonfúcióssal, a szabóval és fehéroműtisztítóval szemben. De legalább teteket nehány gyáva kísérletet a Ruhaközponti szervezett árdrágítás ellen. Most pedig? A forradalom vivmányá gyanánt menesztették mindazokat a hatóságai szerveket, akik ellen kifogása volt az árdragítóknak. Pedig azok a szervek csak felszolgálókkal mérték hivatásukat teljesíteni. Most aztán a háborús árdragítás hősei, durva martalócokai oly tanácsot adtak a kormánynak, amely *árdragító hatása*, mert a készleteiben megcsönkített fogyasztót arra szorítja, hogy újabb megcsorcoltassa magát. Velem szemben év ruhásboltban 800 koronáról 380 koronára esett a forradalom utáni napon egy cselédkabát ára. Ma úiből visszatért ebben a kirakatkban a háborús ár. Hát szabad volt ezt a rendeletet kibocsátani a felhalmozott, dugott készletek *térítés ellenében* való lefoglalása elő?? Mit szólna az Omke, ha az új kormány nemcsak az ingetagnyát, — hanem a háborús nyereségből szerzett *paloták* ev részét, — elvonná térítés nélkül?!

Szerény Gusztáv.

A HADÜGYMINISZTER FIGYELMEBE! A hadügyminisztóriumban legújabbban szervezett sajtóosztály vezetését szentnarial Lajos Géza vezérkari testülethez beosztott tüzérszázados vezeti. Ez az ur 1914 szeptemberében a szerb harctéren két óraa kiköltette útegenek egy önkéntesét, egy ésmert katonai szabályzattal is ellenkező büntetést azért volt kénytelen elszévedni, mert egy elesett föllebbálya temetősről — névtelenül és katonái adatok említése nélkül — tudósítást küldött, az úrságjának. Meddig fogja még ez az ur képviselni a népkormány hadügyminiszterét a magyar sajtó előtt?

AZ ÉN UTCÁM

Folytatom a Vera-Violettát

A nyájas olvasó emlékszik tan meg rá, hogy hónapokkal ezelőtt, amikor a *Wemler-Szerényi* kormány rémuralma dühöngött az országban, a „Népszava” hasábjain lelepleztem *Szerényi József* bárónak egy jellemző mosdószappan-panamáját. Megírtam, hogy a *kormány-kapóságilag tiltott Vera-Violetta* szappan gyártására bujtotta föl *Klein* dob-utcai szappangyáros céget és a tilos szappanból ugyancsak a szigorú rendelet ellenére *harminchat darabot* vásárolt a maga számára *maximális áron alul*, mintha ő *viszont-elárúsító* volna. Megírtam végül, hogy a gyártási tilalom alatt álló és tiltott mennyiségben megrendelt szappant a *kívüli tilalom ellenére Ausztriába* akarta *Szerényi* kurir útján kicsempészni.

Mindezt nemcsak megírtam, hanem *be is bizonyítottam*, megszereztem a *Szerényi* által rendelt három tucat *Vera-Violettát*, mellékletem a *Szerényi* számára kiállított és az ő nevére szóló számlát és ezek alapján *hojtentest tettem a rendőrség Szerényi és Klein ellen három rendbeli, a hadviselés érdekében sértő vétség miatt*. A nyájas olvasó még tudni fogja, hogy a *Szerényi József rendőrsége Szerényi és Klein ellen beszüntette az eljárást, engem viszont valami buta jogcimen eltértek kétszáz korona pénzbüntetésre*. En annak idején szabályszerűen megfőlözbeztam a *Szerényi*éket

főlmönt és engem elítélő rendőrségi végzést a főkapitányhoz. Azóta nem volt bátorságuk ezt az ázsiai ítéletet sem helybenhagyni, sem megváltoztatni. A kerületi kapitányaságnak ez az ítélete tehát máig sem jogerős. Ezennel követelem, hogy a népkormány kinevezett rendőrfőkapitánya haladéktalanul kérje magához a Szerényi-ügy aktáit és nyomban hozzon ítéletet. Kívánsai vagyok rá, hogy vajjon az új rend főkapitányának meglesse a bátorsága és igazságérzete ahhoz, hogy a *gyártási tilalom megszegő Szerényi Józsefet*, aki a tilos *Vera-Violetta* szappanból nem a gyártható szappanokból is rendeltéleg korlátozott mennyiségben egy darabot, hanem *harminchat darabot* rendelt és végül a *kívüli tilalom megszegését* is el akarta követni, kívánsai vagyok tehát rá, hogy ezt a *Szerényit* fölmentse a rábizonyított kihágásokkal szemben a rendőrfőkapitány. És arra is nagyon kívánsai vagyok, hogy engem, akinök csak az a bűnöm, hogy ezt a miniszteri gaszgót lelepleztem, hogy engem jogerősen megbüntetke-e. Mindenesetre ítéletet kérek!

UNNEPLIK ADYT. A legnagyobb élő magyar költőt, *Ady Endrét* ünnepli a forradalmi Magyarországnak a köztársaság kormányának és a Nemzeti Tanácsnak minden testületében méltó megemlédés volt az, amikor elmentek a beteg költőhöz és elvitték neki a nemzet hődotátát. Valóban ezeknek az időknek látóka, költője, prófétája *Ady Endre* volt és mindahhoz, ami most Magyarországon végbe megy, senkinek sincsen több köze, mint *Ady*nak. Tisztelet érdemelő óta verekszik *Ady Endre* lobogó zászlaja azért, hogy Magyarországon mindig élkövetkezzék, ami most ottkevetkezett. Minden hődotat, minden ba-

bér megilleti tehát a nagy költőt, akinél magyar nyelven szebb verset soha nem írtak és aki a világlitteratúrának is egyik kimagasló alakja.

Szepessy főtörzsorvos ur

A legfőbb orvos-hőhéről, úgy látszik, nem tesz említést B. lapja. Szepessynek hívják ezt a mindenki által ismert és közutálatnak örvendő emberarcu vérszopót. — engedje meg, mélyen tisztelt Szerkesztő uram, hogy róla egyet és más elmondhassak én, aki egyike vagyok az áldozatainak, ekét „mit, maga csak négy hónapig volt a fronton? És még itt merészel lenni!” — kiáltással mint „csapatszolgálatra (frontszolgálatra) alkalmazni” kizavart a harcortra, hogy ott a tuberkulózisom oda fejlődjék, ahol most van . . .

Reszket a toll a kezemben, ha erre a hideg, metszőnézésű emberi vadállatra gondolok, de azért mégis megpróbálom róla egyet és más megírni . . .

Tehát!

Dr. Szepessy Sándor ur mindenek előtt nem Szepessy, hanem csak Szepesi. Nagykárolyi szegény zsidócsalád gyermeke, aki később átköltöztette magát és hogy, hogy nem, Szepessy lett. Dr. Szepessy Sándor jelenleg aranygalléros és háromcsillagos, ugynevezett I. oszt. főtörzsorvos, és — amióta isten óvja szegény, sok megpróbáltatáson átment hazánkat! — az orvosok főnökévé van kinevezve „esélye miatt” vörös, táborozni sávjával a nadrágján . . .

És a minden tiszt által ismert és hihetetlen undornak örvendő ember a korábbi években is gyűlöletes volt szivtelensége, „katonás” „vaszilgona” miatt; főkevesztsége, mindenkit a frontra expedáló mániája azonban csak akkor kezdett kifejleszteni igazán, mikor a honvédelethez tartó kórház parancsnoka lett. Ez a sántas orvosát megfélemlítette, még a beosztott egyetemi profesz-

zor-tanárokat is, akik a szép aranygallérjukat fölve, kezes bárányaivá váltak a despotának. Amit Szepesi mondott, azt megdönteni nem lehetett; ha a professor ur beláratok alaptított meg és Szepesi urnak nem tettsett a szerencsétlen áldozat főtörzsorvos, akkor a belárák-diagnózis hátracort csinált abban a minütumban. Esztelgél belőle heveny fülzsággatás, legtöbbször még az sem . . . Tucátjával. — mit tucátjával: százával küldte ki a betegeket a tórra, csakhogy ezáltal „fönn” dícséretet kapjon . . .

Mondogatták is róla a „közösök”, a nagyfejűek persze: „Ja, es gibt nur ein Szepesi, der ist ein strammes Kerl!”, meg: „Bis wir einen Szepesi haben, werden wir auch Merschkompanien haben!” . . . Persze, iszerálta az embereket, tisztet, közembert egyformán, mintha csak perccentet kapott volna mindegyikük után . . .

Még a sántákat, a felábuakat se kimélte . . .

Közbeszéd tárgya volt egy évvel ezelőtt a következő eset:

Beallit hozzá a kórházban egy főhadnagy.

— Meddig volt kinn a fronton?

— Kérdi tőle asztala mellől.

— Két évtől! — jelentem alásan főtörzsorvos ur!

— Nos, kár itten mindenbe beférni, képesek lenni, menjen csak ismét vissza a főhadnagy ur! Különbem misoda fardcsónyva ön, azzal a sok vacakkal ott a zubonyán?

— Kitüntetések czeck, főtörzsorvos ur, alázatosan kérem! Két sigmaum, vaskereszt, koronás arany, nagy ezüst (az illető, mint önkéntes kezdte), kisvezüst . . .

— Jó, jó, köszönöm, elég, főhadnagy ur még ma elhagyja a kórházat!

— De a jobbtlában, főtörzsorvos ur . . .

— Megértette a főhadnagy ur, mit mondtam?!

— De kérem, a jobbtlában . . .

— Elég!

— Mit, elég, — ordította erre a főhadnagy tüzelő arccal. — Mit, elég! A jobbtlában málló, ez ma gának elég! Jegyezze meg maga, hogy most rögtön feljelentem a miniszteriumban magát, maga gyilkos! Különbem pedig ebben a percben álljon fel az asztala mellől, ha egy hiszi beszél magával, mert különben ebben a percben . . .

Több szóra nem került a sor, mert a főtörzsorvos ur pillanat alatt talpra perült! . . . Elvégre egy kiharított kard mégis csak tisztelget parancsol . . .

Azt mondják, Szepesi ur akkor „orrot” kapott. Istenem, ha ő mindarra a gonoszságra orrot kapott volna, amiket elkövetett, ma orrmilliomos lehetne, orrokból milliók exportüzletet nyithatna, orv-villista lehetne . . .

A forradalom napjaiban mindenki ő utána érdeklődött. Egyik egy halottja, hogy hasbalőtték, másik, hogy fejbetverték, — volt aki azt újságot, hogy egy tegeveresekkel telt katonai autóhoz kötötték és úgy húzták végig a köruton . . .

A valóság az, hogy eltűnt, s még most se lehet látni az utcán, bár igen sok tartalékos tiszt kíváncsi már rá, vajjon, hogy érzi magát . . .

Hu az a retentető sok átok, amit „bősi halált” haltak hoztártartozók s testleglelkileg megrokkant tiszték szórtak rá, megfoganna, — ha az a személtlen szított, amit ez és ezer elő áldozat ordított s ordit még ma is feleje, valóra válna, — akkor azt hiszem egy pár kilóval lefogyna, egy jó pár kilóval, — Szepesi, a bélpoklosnál is jobban utált és gyűlölt hőhő! . . .

Egy százados.

RUGJAK MÁR KI POLONYIT A KÖZMUNKATANÁCSBÓLI POLONYI GÉZA, Wekerle Sándornak leggonoszabb cinkosa, a választójogi törvény cinikus elgáncsolója, tudvalevően jutalmul megkapta a Közmunkatánács elnöki állását. A vén árulónak ez a dus megjutalmazása mélységes feltáborodást váltott ki

akkor országszerte. Joggal hihették, hogy a népkormányzatnak első dolga lesz kirugni Polonyi urat abból az állásból, amedlyt züllött személyisége csak bemocsokolt. Nem értjük, hogy miért habozik a kormány még is és miért nem röpti ki Lúfi Rézi és Beke Erzsébet öreg kitarítottját a Közmunkatánács elnöki székéből. Most már túrelmentlenül és igazottan várjuk azt az energikus rugást, amely Polonyi urat kiröptíti a Közmunkatánácsból. Minden perc drágál!

Kislinger őrnagy a Szent György-téri hős

A Szent György-tér kelles közepén fogadtam beszélgetészámra, mikor ökölboszorított kézzel, undorodva és káromkodva néztem végig, hogyan verik ki a királyi palota udvaráról a tüntetőket — hogy utánajárok és kinyomozom, ki volt az a hármias bosnyák ezredbeli őrnagy, aki mint egy gonosz kis gnóm, fürgén és dühösen ugrott a tüntetésben résztvevő fiatal tiszték elé és bösz német szitkozódások közepette ütfőte, verte őket kardjával, ahol érte? Körülöttem tompan puffogtak a rendőrkardok, kétségbeesett jalklátások és rekedt halálordítások folytak össze a rendőrolvak patáinak csatfogásával, a katonai kordon legázolta a tüntetőket, de mindez csak mint valami határozatlan köd-kép rémlik előttem: egy láttam csak tisztán, a bosnyák őrnagyot, amint — fedetlen fővel, ahogy hirtelenben kirugott valamelyik katonai irodából — kikereste magának a tömegből a tiszteket és ezeket a védtelen szerencsétleneket, akik a talongásban kardor sem ránthattak, kimendetlenül aprította. Csak azt láttam, hogy egy tisztnek a füleit szelte le, csak azt, hogy egy másik dettellenül maradt csapása után a földön, csak azt, hogy

két darabban esett a fizsi csáko egy fejről a palota lépcsőjére és véres fejrel bukkott mellé a gazdája.

Ezeket láttam és megfogadtam, hogy ez a uniformisba bujt véreb nem fog büntetlenül szabadulni. Nem volt nehéz megállapítani a személyazonosságát: Kissinger Károlynak hívják, a hármas bosnyák-özred főnöke. Kissinger ur személyi adatai között első helyen áll, hogy egy szóf sem tud magyarul. Cseh születésű, de a csehek úgy utálják ezt az osztrákki vedlett gazembert, hogy a forradalom után csak ezért nem mert hazamenni, holott testvéreose a prágai rendőröknek.

A háboru elején az első menet alakulatát kiküldte özredre a harc-terre, mint egy „Pionir-Zug” parancsnokát. Kissinger ur — akkor százados — mindössze csak egy hónapig tartózkodott a harc-tercen, az első alkalmat felhasználva az-al szökött haza, hogy rumája van és a karja megbénult. Eszünk ágában sincs, hogy számon-kerjük, mért nem halt hősi halált a fronton, de Kissinger ur várbeli vitézi szereplése után mégis hisse csodákozunk kell, hogy a háboru itthon lögtre keresztül kü-lönbözö katonai irodákban. Miután az örnagy ur a legpronosz-rozottabb hősi pózban mutatkozott be nekünk a királyi palota udvarán, — bármennyire is a lögöskés és olykor-olykor a katonaszókevények diestársaságból már rég ki-vedett szektájához tartozott e sorok írója is — meg kell ütözünk a megdöbbentő ellentét miatt azon, hogy mily kétségbeesett ör-feszítéssel igyekezett ez a hős a hinterlandban megmérvevoni. „Megbetegetés”-e után a *Militär-kommando*-hoz osztatta be magát a vezérkari főnök helyettese mellé és csakhogy itt állandóan megma-radhasson, egy új alakulatot kreál-tott magának: a kerékpáros osze-tagokat, melyeknek parancsnoka

lett. Néhány nap múlva felváltotta ebben az állásában Kőrösy Béla százados, Kissinger visszatért a Mil-litärkommando-hoz, mint a kerékpá-rósi alsóztály referense. Hogy referensi tisztjét mennyire *haszno-san és önzetlenül* töltötte be, arra élénken rávilágít utódjának, Kőrösy Béla századosnak kezünk kö-zött lévő levele, melyből csak a következőket idézzük:

Hivatkozással mult levelemre, mely-ben felajánlottam, hogy Kissinger Károly cs. és kir. 3. B. H. özredbeli (Je-nleing M. K. Gen. St. Rossort) szá-zados ellen adataimat rendelkezésem-bocsátom, azokat alábbiakban köz-löm:

1914. novemberben a cs. és kir. Hadügymin. a m. kir. Honv. Min-ter egycetértel elrendelte a kerékpáros-osztalog felállítását. Ennek első pa-rancsnokait Kissinger százados ne-vezették ki, majd december 1-vel kezdékéssége, Kissinger pedig a Mil-litärkommandoboz vezényeltett, azonban az alsóztály referense maradt a katonai parancsnokságnál.

1914. november 23-án történt a be-vonulás s itt Kissinger parancsára 3 napra szóló szöke és ékelmezési pén-ség (kb. 2000 kor.) szándékotott el Miklós Béla 3. B. H. özredből főhadnagy ál-tal, mely összeget Kissinger tel is-velet, egy ugynevezett „Schwarzter-Fond”-ot csinált belőle, nekem azon-ban ezzel sem az átadásán, sem pe-dig a mai napig el nem számolt.

Utazt ajánlékok eltemben feltétele-mik és tökérm. kétszázotok verta át. 1914. november hó végén egy török-alhán cizellált munkája ezüst cigár-retta-tárcát. 1914. december 6-án egy hadimadallont (Miklós Béla főhad-nagy előtt). 1914. december 20-án tá-ján egy antik gyűrűt, melyet Miklós-sal egyetemben vettem. Egy Kossuth-lejos-utcai antikváriumban, 1914. de-cember 24-én a hártárisához szállá-ges victuáliákat kapta meg. 1915. jan-uár 1-én egy malacot öhajtott meg, kapta. 1915. januárban Würzl M. Ge-fiaj egénel Miklóssal egy nagy szivar-és cigárettaraddal vetünk neki a szá-lonlájhoz. 1915. február 1-én az alsó-ztály emberével és mestermesterével 8 napon át dolgoztattam és a Pálke-utcai lakását kellett bevendoztetnem, ahová állandólagos mennyiségnyel-egység ment lakni. Több egyéb apró-

ságot, mint az autók jópóssalán használtat, melyeknek benzinos-gyászásait saját zsebémből kellett megteríteni, stb. nem is említem. A K. k. Ráfr. Komp. volt Kőrösy Béla s. k. parancsnoka.

Ezek miatt a „kisebb szabálytá-lanságok” miatt a hadügyminiszte-rum is közbelépett és némileg rend-et is csinált a kerékpáros osztály-nál. 1915. március 1-én *Merich* százados vette át Kissinger helyét és az antik-gyűrűk, cizellált cigár-retta-tárcák és malacok kedvelője nyugállományba volt kénytelen be-nyújtetni magát. Kissinger ur azon-ban még ennek az aktív katonák előtt csak kevésbé örvendést in-tézkedésnek is csak az előnyös áll-ásból létezte ki: *nem kellett többé a harc-terrel megkötnie, ellenben fo-vábbra is megmaradt katonai szol-gálatban*, sőt magas protekciojával még azt is elérte, hogy annak elle-nére, hogy nyugállományban volt, örnaggyá léptessék elő. Azt is el-áruhatjuk, hogy ki volt a protek-tor: *Bogth* altábornagy, katonai parancsnok, akiehez ez a magyar-faló cseh annyira bédolgozta magá-t, hogy maga mellé vette parancsörisztizték. Azt a temérdek gázgágot, amit Kissinger ebben a ránkösövényben embereknek a fronta-való küldözése körül elkövetett, el sem lehet számlálni. Kissinger lett a Mil-litärkommando réme, kegyet-kenőbb és érzékletlenebb feljebb-való kevés volt nálánál, ordított és górombázkodott mindenkiivel a gyávából vérszomjassá avasztott örnagy. Akár balszerencseje okkár-t összehozott vele, az sose fogja elfelejteni.

Es az a látványt sem lehet elfe-lejteni, amikor Kissinger örnagy felelősködött a többi katonaszírttel együtt a Nemzeti Tanácsra. A Szent György-terti hős kiáltl a sor-ból és külön bejelentette, hogy meg akarja szerezni a magyar hő-sösséget. Ennek a fogásnak kö-zösöshette, hogy az új rezsim is, ak-ceptálta és beosztották Toronyi ez-

redes mellé a karhatalmi osztály-hoz. Így részestül Kissinger ur ab-ban a szüresében, hogy csapato-kaul küldhetett cseh testvérel ellen. Jelenleg a katonasírtok ügyét intézi és azt hisszük, hogy egész jógos ohajnak adunk kitéjezést, amikor azt mondjuk, hogy ne bízzák ha-lottainkat és sírjainkat Kissinger ur szentségtelen kezeire. Az örnagy urat chelyett sürgösen ki kell tolna-colni — mint azt néhány bajtársá-val szemben már végrehatották — és lehetőleg Prága irányában. Ús-sék agyon a csehek!

Diószeghy Tibor.

RAKOSI FÖLTAMAD? Nem akarjuk elhinni, hogy Rákosi Jenő, aki le-ártart másztrólatant a német érdekekért min-den magyar embert és aki a legkonkabb háborus uszóto volt az utolsó pillan-otig és akit ezért joggal sópörték el a for-radalmi események a „Budapesti Hír-lap”-elől, hogy ez a vún Rákosi máris fel-akarjon támadni. A „Budapesti Hír-lap” meinte föllátta egyik szerkesztője, Csajthy urat és állított Böhm Alajos igazgató mesterkedésére, Rákosit szüret-nek visszeszempánsi löszkeresztőnek. Ha Csajthy nem akarta szolgálni a for-radalom ügyét, akkor igen helyes, ha eltávolították a lapról. De az már sehog-y sem helyes, hogy Rákosi Jenő, akinek annyit sópört bünt terbebi lelkét, akérel uszóto mutja és Konstantin kompromit-tált büreng egyénisége után, a forradal-mon semmiféle szolgálatot el nem fogad-hat, hogy ez a Rákosi most vissza akar-jon térni. Nekünk Böhm Alajos uról is meg van a magunk lakásukról éle-ményünk tudjuk nagyon jól, hogy a for-radalom német örnaggyaló e cimborái a leghe-vesebben. Böhm ur sem az a férfiú te-het, akit szüresen látunk a forradalom táborában, mert előzőleg sok mindent kellene neki tisztázania. De az a török-ö-kérekedőségét minket nem érdeké-l, annak amit ő csinál, jelentőségét egy sem lehet, hanem az már határozottan érdekel, ha Rákosi vissza akarja tole-kodni a kézeletbe. Rákosi Jenő és Böhm Alajos közösen burokat volt Konsten köbléne is a német szerencsében fogant-tott az ő borakúságuk. Hát mit akar-nak most a forradalom táborában? Kiseb-tül korán gondolt Rákosi Jenő a föltá-madásra és elhamarkodta a jelentkezést, még sér ez az öreg politikai bulla, mert

még többszörösen élénken emléksztünk rá, hogy még az utolsó napokban is *diktatórt követelt* a magyar nemzet ellen, hogy a legutolsó magyar katonáját *fojós talattai akarta a háborút* és az új idők eljöveteleért küzdő magyar hirlapokat *demencia* és *de és de* *börtönöztet*. Hatallan szemérmelenség, hogy ilyen dőlelet után máris föl akar támadni!

Nagy Endre újra toboroz

(Level a szerkesztőhöz.)
Budapestet francia és angol csapatok szállják meg. A kormány, a főváros, a rendőrség természetesen gondoskodott arról, hogy a francia és angol katonák, a tisztek és a legények egyaránt a lehető legjobban legyenek elhelyezve és semmiben hiányt ne szenvedjenek. Budapest polgársága megnyugvással vette tudomásul a kormány intézkedéseit és a mai komoly időkhez méltó nyugalommal várta a volt ellenséges csapatokat.

Nagy Endre háztulajdonos, konferenciás és író ur szerint azonban ez nem elég. Nagy Endre „Cercle national” címen klubot alapított, mely klubnak tagjai franciák és angolok tökéletesen beszélő urak. Ezen író, konferenciás és egyéb háztulajdonos uraknak egyetlen feladatuk, hogy a francia és angol urakat szórakoztassák, kalauzolják, a mulatóhelyekre és egyéb lakók elvezessék. A francia urakat astartalton egy pár jó címet adjanak. (Hölgyek, kik segítségére akarnak lenni Nagy Endre urnak a szent cél szolgálatában, küldjék be címüket és fényképeket ajánlatukat a Pesti Hírlap kiadójába.)

Nagy Endre toboroz és mi levezzük kaleszként előre. Milyen nagy ügy ez a Nagy Endre. Bárácsok sok ilyen Nagy Endertünk volna. A háború látványosnak napjában hősiessé dacolva minden kormányhatálommal, fittyet hányva a legnagyobb veszélyeknek, lázító beszédekben felszólította Budapestet férniük, hogy énként menjünk vele a frontra. Rövid idő múlva hállikélmennem nem is szere, otthagya: katonáit és harajóit konferálni, mert igazságos szívem bírta a gondolatot, hogy csak a fronton szenvedjenek az emberek.

És most, és most ismét a leghöbbs feladatra vállalkozik. Most, mikor már ötéveszedik megmutatni, hogy minden szempontunk máig a franciáké volt, most, mikor a Tiszta-kormány fide löhet, azt, aki elárulja, hogy a franciák kal rokonzenvenzik, most ő fielmennem

ismerve, ismét kiáll a piszocra és franciákat toboroz.

Az írók és újságírók klubjának választmányától azt kérte Nagy Endre, hogy vendéget zárola után felvehesse a klubba. Az írók és újságírók — kilt francia és angol kollegáikat már régebben meghírták — érthetetlen módon lehurrogatták Nagy ur ötletét.

Nagy ur tehát szőre után csak máshova vezetheti a tiszte urat.

Vannak Pesten sőt és gyanus utcák, melyekben vörös-laju démonok könyökölnek az ebakokbáz. És a démonok alakukra és már kineték a táblát: „Je on parle française” — „Engliók spoken”.

Valószínű, hogy már ő is beléptek Nagy Endre klubjába.

Szemes Péla

Szomorj Dezső cenzúra alatt

Megütkezésével halottuk, hogy az új rend cenzurája legelőször is egy olyan íróra sujtott le, aki a maga meeterségében mindenkor forradalmár volt. Szomorj Dezső „II. József császár” című darabját levette a Nemzeti Színház műsoráról Ambrus Zoltán színtisztgató, mivelhogy fedreértéstől tartott: hátha egy Habsburg glorifikálásának tekintik a darabot, ami csetleg-tünetétre is okot adhat. Akár a kormány intenciójára, akár a saját túlzott óvatosságából tette meg ezt az intézkedését Ambrus igazgató, mi a meghatározottban helytelenítjük. Először is Szomorj darabjában szó sincs Habsburg dicsegetésről, de hogy a darab nem szélsőséges és nem radikálisabb, abban értesüléseink szerint maga Ambrus Zoltán a bűnös, aki a régi rendnek ugyanolyan túlzottan óvatos és kekeczelő exponeuse volt, mint amilyenek most akar mutatkozni az új rend szolgálatában.

Szomorj viszont költő volt a régi szülött monarchisztikus államformában és költő maradt a köztársaságban is. A II. József szarvával szépségei semmikeppen nem halványultak el az új rend feltámadásának fényénél és így brutálisan

zásszámba megy az, amit Ambrus igazgató a népkormány nevében követelt. Követellük az igazi költők igazi költőszabadságát és a legerélyesebben tiltakozunk Szomorj Dezső megecenzurálása ellen. Ambrus igazgató ur nagyon jól tudja, hogy Szomorj Dezső jelentkezése forradalmi tünel volt a magyar irodalomban és így éppen őt lenyaktólózni a forradalom nevében — kissé mégis csak igazságos talan.

A vörös gazember

Ez volt a neve végig az egész hadosztályban, tisztek és legények között, az árkokban éppúgy, mint a hadosztályparancsnokságnál. Egyébként a budapesti 32. yalghadosztály vezérkari főnökéről van szó, Ritter Erich von Hüftenbrenner al- ezredesről, kinek vörös hajánál csak a magyarok iránti gyűlölete lángolt jobban. Ő is abból az iskolából került ki, ahol a magyarok gyűlölete volt a legfőbb tantárgy s ahol a kegyetlenség és a szivtelenség voltak az előmenetel kellekei: Ferenc Ferdinánd katonai irodájából. 1917 tavaszán került a budapesti hadosztályhoz s csakhamar megindította hájszját a magyarok ellen. Magyar és zsidó, ez a kettő nem volt önla ember s jaj volt annak, akiről egyiket vagy másikat, vagy pláne mindkettőt kiderítette.

Szabadkai, zombori jó magyar bakák tudnának róla beszélni sokat, hogy milyen sötétlekű gyilkos volt az ez ember. A kőzatonákat egyszerűen kutyáknak nézte és még a tartalékos tiszteket sem becsülte annyira, hogy kezefogott volna velük. Az ebédnél egy magyar törzsorvos mellett volt a helye. Soha cset a doktorral egyetlen szót nem váltott, csaknem háttáfordított neki az asztalnál, mert magyar volt. A hadosztályparancsnokságnál lévő magyar tiszteket sorjában helyeztette el, rosszabbnál-rosszabb helyekre.

Mikor a híres Mogila-magaslat

védelmében úgy hullott a bácskai magyar vér, mint az éke, mikor egy kis magyar csoport élete felfoldásával teljes huszonnégy óráig védelmezte a magaslatot, neki a vezérkari főnöknek, az evés volt a legfontosabb gondja. Gránátzivatárbán, visszavonulásra készen, rosszkéve önmagunkért és remegve a hős magyar csoportért, ott állottunk a domb aljában, a vörös gazember este hat óra tájban letelafolt.

— Ifas ist zum Nachtmahl?

Ezt kérdezte, ezen járt az esze, ez volt neki minden és fenn a dombtetőn meghaltak a magyarok százai s hajtnában futva kellett menekülnünk az orosz elől. S míg mi loholtunk sárosan, piszkosan, rothadtan, étlen, kimerülten, ő beült az automobójába és elrobogott Buskba, ahol cinkostársának, Barldolf generálisnak keblén kipanaszozott magának egy újabb kiintetést.

Nincs arra hely, hogy itt meg lehessen írni, kiket bántott, kiket taposott el, kiket küldött a halálba, mennyi szenvedést, mennyi fájdalmat okozott ez az ember s én nem tudom őt jobban jellemezni, mint azzal a névvel, amelyet magyar bakák találtak ki rá: Vörös gazember. Az volt, átkos, bűnös, sötét gazember.

Halász Ernő.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK. Főhivásunkra napoként fömgezen érkeznék azoknak a levelek, amelyek táborokból, tisztek, orvosok és egyéb katonai személyiségek emberpusztító garzálkodását közlik velünk. Természetesen, hogy gondosan átvizsgálunk minden levelet és a jogosnak látszó vádakait kell ellenőrizni mellett földolgozzuk és lekötöljük. A vádoló írókhoz nagy tömege magától értetődően bizonyos sorrendet tesz szük-sévéssé, amelyben egymásután sorra kerül minden komolyban. Akinek tehát nem rőtön kerül nyilvánosságra a főtiszolással, az várjon türelmelem, mert dőbböt-böt okvetlenül sorát cívjük. Mindenkiel le akarunk számolni, sőt meg tudjuk, hogy a háboruban gazember volt.

Az Ember egyik számában nyílt levél-

ben tettük szavá, hogy Károlyi Mihály előszóiban meanyi kétes alak verődött össze. Említést tettünk a többek között arról is, hogy áhrlapírók mellett hírdetési ügynokok is lábatunkodnak Károlyi körül. Mondanunk sem kell, hogy nem a komoly és tisztességes hírdetési ügynökkre gondoltunk és természetesen nem a hírdetésszerző tisztviselők szervezésének tagjaira, hanem azokra a kétes ügensekre, akiket a komoly munkát végző hírdetésszerző tisztviselők éppen olyan közveszélyeseknek tartanak, mint mi.

Hadffy és Dáni Balázs

Hadffy Imre tábornok neve 1915. év nyarán került forgalomba, amikor csapataival Brest-Litovszk várát elfoglalta. A fényes fegyvertényről a saját dicsőíró beszámolókat zengő szöveg magasztalta azt az embert, aki éppen akkor követte el legsötétebb gonosztettét, amikor Brest-Litovszk várát kezébe juttatta. A breszti erősség védőművei vetekedtek Przemysł sáncával. Villemosárammal táplált drótkábel dályai, rettenetes farkasvermei szinte beláthatatlanná tették Brest-Litovszkot és a vitéz generálisnak mégis sikerült el a fontos erősséget bevenni. Kilenc roham véresen omlott össze a breszti sáncok előtt, amikor az ordára áhító generális muszka módra géppuskákkal állított fel a rohamozó zászlóaljok háta mögé s amikor a rettenetes akadályoknál a tizedik roham is megállt, hátulról géppuskákkal lövették bele a vért izzadó katonákba. Százszámra pusztultak el a magyar katonák a hátulról katógató gépfegyverek tüzeiben.

Ehhez hasonló számtalan bravurstíklivel dicsőkedhetik a vitéz tábornok ur, aki egyébként előszere tettel végzettte ki a katonák százeit. A parancsnoksága alatt működő hadtörvényszékeknek szigorú ukázát adott ki, hogy minden fegyverlést, szökést halállal büntessen. A halálraítétek egyikének sem

kegyelmezett meg ez a vérszövő hiéna. Ugy pazarolta az emberéletet, mint könnyűlégű mánáskölyök az anapászt. Ha egy kitüntetést, királyi dícsértet ítegetett felé, nem számított nála, hogy egy fegyvertény hány ezer ember életébe kerül. Amikor ezredparancsnokai, egyik-másik parancsa kivihetetlen ségeről próbálták meggyőzni, halállal fenyegette meg őket is. Fanaszimusa odáig ragadta, hogy egy galiciai vereség után saját pisztolyával lövöldözött a visszafutó katonákra.

Másik hírdet lakja volt a véres öt esztendőnek Dáni Balázs tábornok, a Mária Terézia-rend lovagja. Ő maga sem tudja, hogy miért kapta ezt a legmagasabb katonai kitüntetést, mert egyedül katonai erénye égbekiáltó kegyetlenség és brutalitása volt. Tipikus alakja volt ennek a gonosz hőhőhő világnak s katonái „vérgenerális”-nak nevezték el. Kötél és golyó volt a váruzsosvőző, amelynek segítségével minden akaratát szentírássá nevezhetve ki. Talán nem volt az ármádiának még egy olyan gyűlölt lakja, mint ez a vérgenerális. A tisztjei is utálták. Tartalékos és népfelkelő tisztjeikkel szöba, sem állott, nála az ember az aktív tisztnek kezdődött. A hadosztályához besorozott nem tényleges tiszték részére külön étkedést rendeztetett be, mert nem akart velük egy asztalhoz lenni. Ezek az izolált és megszegycintett tiszték el is neveztek ezt az elkülönített tisztí étkedést népkonyháknak.

A halálos ítéteket kimondásában és végrehajtásában az első közé küzdötte magát. Könyörtelenül végeztetett ki mindenkiket s minden egyes kivégzésén aktuson személyes megjelenésével tüntette ki a delikvensokat. Amikor a szerencsétlen katonák zokogva könyörögtek kegyelmet tőle, gunyosan mosolyogva kéjelgett szenvedésükben és tagadólóg rázta meg sántira formálódott fejét. Napoként négy-öt halálos ítéteket írt alá s mikor

már nem okozott gyönyört neki a kivégzettek haláltusa, a lövészárok előtt lövette agyon az embereket a rajonnal gyönyörködtetésére.

Egy alkalommal szemtanúi voltam a tábornok ur hőhőrlésának. Fial magyart fiut, bizonyos Boyga János nevezetű végzetett ki a hírdet vérgenerális két heti lökésért. A halálraítél kemény lépésekkel, felemelt fővel lépett be a kivégzési négszögbe s lázas szemével ránézve gonoszlelkű hőhőrlésére, néhány pillanatig farkasszemét nézett vele. A tábornok ur egy darabig állta a nézést, majd szája szélén a kaján ördög gunyos vigyorral intett a vezénylő tisztnek s a négy fegyver eldőrdült. Amikor a kivégzést vértől borítva rogyott a pázsitra saját kezével fogta meg pulzusát, hogy személyesen is konstatalhassa a beállott halált.

Győri Illés István.

VEGRE SZÁVAY IS! Akit hat ökor nem tudott volna kihuzni a Vidéki Hirlapok Szövetségének elnöki székeből, azt a mérges munkapárti ügynököt, azt végre mégis csak elsodorják helyéről az események. Szávay Gyula parkanarai titkár ur hosszú évek óta főszerkesztő ragát a Vidéki Hirlapok Országos Szövetségére és az ő urátina azt jelenített, hogy az áhrlapírók, segédlekkészek, szappanügynokok, kasznárok és nyomtatványkikarók hatalmasokat el a Vidéki Hirlapokk testületben és nem engedték szőhoz jenni a hívatásos hirlapírókat. Szávay gyűlölte az ország minden rendes hirlapírója és minden közgyűlés hangos botrányok közepette folyt le, mert az elnök ur elakarodási hasztalan követelték vidéki kártársaink. Szávay az istennek se moráult helyéről, mert neki, az a hívatásos ügynőségnek mégis csak kölesmórtól némi súlyt és jelentőséget az hogy ő a vidéki hirlapírók elnöke. A beavatottak-ugyan nagyon jól tudták, hogy Szávay ur csak a vidéki áhrlapírók nevében beszélhet, mert újságíró nem áll mögötte egy sem. Mayor József, az „Ujvidéki Hirlap” főszerkesztője szegte az utolsó években Szávay ellen a heves atakok és a vidéki sajtó munkásai már régen Mayorot tekintik vezérüknek és őt a Szövetség alelnökévé meg is választották.

Az újságírók kétségere most Jánossy Zoltán belügyminiszteri államtitkár, aki Szávay ur közéleti működését már Debrecenből nagyon jól ismeri, Mayor József kollegánkat kinevezte a Vidéki Hirlapok miniszteri biztosságá. Mayor kollegánk kezében erőlyes, avított és mindenképpen hozzájáró kezokbe kerül a vidéki hirlapírók dolga és a sajtó munkásainak egyvontéti bizalma kísérni az ő lépéseit. Reméljük, hogy a melléje beosztott direktoriummal karöltve, Mayor kártarsunk legelső dolga Szávay Gyula kiseprözése lesz és az áhrlapírók ezen illusztris vozöröknek kiaköltésével egyidejűleg megfázításoktól a vidéki sajtót az összes áhrlapírókól is hozzájuk tapadó minden salaktól. A V. H. O. Sz. rengoteg vagyonát pedig végre valóban hirlapírócélokra fogják fordítani. Ebben a meggyőződésben örömmel üdvözöljük Jánossy Államtitkár okos intézkedését.

Havas Gyula tragédiája

Nehéz lesz megírni ezt a cikket, mert a várásból az elcserepedéstől reszket a kezemben a toll. Megírták a lapok, hogy Havas Gyula író a harctérre szerzett betegségekben meghalt, a „Nyugat” pedig hosszú tanulmányt írt munkásságáról. Hogy ki volt ez az ember, csak el kell olvasni a „Nyugat”, „Esztenő” és „Pesti Napló” hasábjain megjelent verseit, novelláit, valamint az Athenaeum kiadásában legközelebb megjelenő regényét. Ott kezdtem mindjárt, hogy szegény Havast egy Foigt nevezeti kadett, aki épp olyan buta volt, mint amilyen magas, kidobta a tiszti iskolából s emiatt egyszerű közlegényként kellett a harctéren kiemennie. Ez pedig eocsor több szenvedést jelentett.

— Aki olyan piszkos mesterségre jolytát, mint az újságírás, az nem lehet tiszt, — vágta a Havas szemébe Foigt ur, ki civilben szerény kis bankhivatalnok.

Ne feledjük el, hogy a harctéren önkéntes és tiszt helyzete között akkora volt a különbség, mint az ég és a föld között. Az önkéntes hónapokan át chetetlen legénység

kosztot kaptak, büzös közös fedezékben aludtak, míg a tiszteknek mindezekből „extra” jutott. Több hónapig át kínlódott a fronton Havas, míg egyszer súlyos tüdőbaját kapott és hazaküldték. Azonban idehaza Pesten dr. Szénássy Béla 35-as ezredorvos nem fogadta el a betegségét és újra kiküldte a harcfront selymes beteg. A harcfront felismerés a baját s ismét visszaküldték. Am Szénássy nem az a legény, aki hagyja magát, mert az agyongyőrtöt Havast egészségesnek minősítette. Ez a lelkesen fráter négyezer küldötte ki a frontra, ahonnan mindig visszaküldték tüdőbajával. Az érzékeny lelkű Havas többeknek panaszkodott, hogy ő tudja, hogy súlyos beteg, de hiába minden, mert a kegyetlenségéről hírhedt Szénássy minden áron el akarja őt pusztítani. Ez az ember feltette a jól menő privátpraxist, — ugyanis nőorvos civiltlen, — s hogy át ne helyezték, az ismert recept szerint vadállati módon kegyetlenkedett. Ennek az áldozata szegény jó Havas Gyula is, kit dr. Szénássy Béla ezredorvos ölt meg, mert csulysodott tüdőbaján meg segíteni nem lehetett és a mult hónapban hosszas kínlódás után meghalt a Jendrassik-klinikán. Nagy szabású, gyönyörű tervei voltak a 25 éves Havas Gyulának, gyakran panaszkodott kétségbeesve, hogy katonákék nem engedik dolgozni. Lehetetlen meghatározottság nélkül olvasni a Nyugat legutóbbi számában „Halott katona éneke” címen megjelent versét, melynek végső soraiha írja:

„Tétek a szerelem, az öröm,
Tétek a vigasság... És tétek az átok!”

Azért kellett a magyar irodalom c nagy jövő előtt álló szép tehetségeknek nyomorultul elpusztulni, hogy az undokul kapzsi Szénássy doktornak néhány ezer koronával többje legyen a bankban. Ezredorvos ur, beh szomorú, hogy ön még mindig szabadon jár!

Dószeghy Miklós.

Pásztor Árpád és az angol kapitány

„Az Est” november 20-ai dátummal megjelent számában a következő elszánt nyilatkozat látott napvilágot:

Nyilatkozat. Pharyson kapitány felhívására ki kell jelentenem, hogy nem adott intervjút közlésre egyetlen budapesti újságnak sem. Az a véleményem, melyet politikai dolgokra vonatkozólag tegnap számunkban közöltünk, merőben tévedésen alapszik. 1918. nov. 19. Pásztor Árpád.

Hát ez aztán mi? Ilyen nyilatkozat újságról évek óta nem állított ki önmagától. Mert tudni kell, hogy amiket itt Pásztor Árpád kolléga kijelent, az mind Pásztor Árpád kollégára vonatkozik. Mert nem arról van szó, hogy Pharyson angol kapitány nem adott intervjút közlésre egyetlen budapesti újságnak sem, mert hiszen ilyen intervjút nem közölt egyetlen budapesti újságról sem. csak Pásztor Árpád kártárs, az „Az Est” november 19-én megjelent számában. Pásztor kolléga tehát valami egészen sokatlan, férfias nyíltsággal beismeri, hogy ő tulajdonképpen nem is interjúvalta meg az angol kapitányt és mégis azt írta az „Az Est”-ben, hogy megint interjúvalta. És beismeri Pásztor kártárs ezzel a nyilatkozattal azt, hogy neki mindaból, amit az angol kapitány szója adott, az angol kapitány semmit sem mondott, azt ő kitalálta és „az a véleményem, amelyet politikai dolgokra vonatkozólag tegnap számunkban közöltünk, merőben tévedésen alapszik”. Tehát egyszerű tévedésről van szó, a tévedésnek mégis némi összefüggés láncolatáról, mivel, hogy léves az, hogy Pharyson kapitány intervjút adott Pásztor kártársnak, léves, hogy azokat elmondta, amiket vele Pásztor kártárs elmondott és általában léves minden.

Hát akkor, ha így van a dolog, akkor miért itta meg Pásztor Árpád az „Az Est”-ben azt, hogy beszél Psharyson kapitánnyal és hogy Pharyson kapitány neki azokat a dolgokat elmondotta. Ha mindez nem igaz, akkor miért kellett ezt megírni a legnagyobb és legkomolyabb magyar újságban? Szabad így felülmélni és felrevezetni egy hírlapírókat a lapját és szabad így felrevezetni és felrevezetni azokat a szerezteket, akik az „Az Est”-et olvassák és akik esküsznek minden szavára? Szabad így tévedni? Kíséltük gyakran téved nekünk

ez a Pásztor Árpád. Még emléksünk rá, amikor agyanosak merő tévedésből megírtavartozta „A Nap”-nak, hogy Görgey tábornok meghalt, holott ezután még évekig nyugodtan él az öreg világot. Erreket, hogy akkor már Pásztor Árpád részen „Az Est” munkatársa volt és ezt a léves hírt, tévedésből nem az „Az Est”-nek, hanem „A Nap”-nak táviratolta meg. Hát szabad ilyen gyakran tévedni?

Miért haragszik Wodiáner a királyra?

Száles körben keltett nagy csodálkozást és ismétlékezést, hogy a jobhis érzelméről köismert milhomos lapkiadó, Wodiáner Hugo egyszerre csak szikított egész ugyanezert multjával, tradícióival és a legdühösebb köztársasági párti férfi lett és a „Budapesti” című lapot másról hónapra „Köztársasági Újság” címmel jelentette meg. Neohogy azt hisyék, hogy Wodiáner részéről egyszerű üzleti trükk az, hogy a köztársaság kiköltésének napján, kisdud hupja átvédelt köztársasági újságot, nehogy bárki is azt képzelje, hogy Wodiáner Hugo nem akart ezzel mutat, mint megvezeszeni a közönséget és üzletet csinálni a köztársaságból, mi ezonál emondjuk it: hogy tulajdonképpen miért is neheztelt úgy meg Wodiáner a királyság intézményre és magára Károly királyra, miért lett mindazon áramlat nélkül hírtelen, vérmes Köztársaság vesztémbéré.

Az történt, hogy Wodiáner bárói méltóságot szeretett volna kapni néhai Károly királytól. Mint Wodiáner mester minden feltehetően, úgy ébén az ígyben is természetesen Kovács Evens országgyűlési képviselő, a Kétség Újság abban kósztáre volt a kijáró. A körmöndésös savahatóságéről köismert Wekerle Dávid miniszterelnök természetesen a legnagyobb készséggel ígerte meg Wodiánernek a barságot és a nagytróbeli lapkiadó kérvényet föl is terjesztette a királyhoz. Láthat, persze, hogy úgy terjesztette föl ezt a kérvényt, hogy abban ugyan nem volt köszönet. A tény mindenesetre az, hogy a király nem teljesítette Wodiáner kérelmét és visszautasította a „Budapesti” kiadójának bárói ambícióját. Wekerle mosta piszkos kezelt és kijelentette, hogy ő mélyen sajnálja, de a király nem akart Wodiánerrel barátkozni. Ez alig néhány héttel ez előtt történt és lehet-e ezek után esodálni, hogy Wodiáner megutálta a királyt és megutálta a királyság intézményét is és miután kiköltötték a köztársaságot, ő maga is meggyőződött köztársasági lett és a „Budapesti” című lapot egy kis vakmerőséggel „Köztársasági Újság”-ot csinált. Fereze, hogy csak meggyőződéses köztársasági ember lehet ma az, aki fegnap még bárói címet kunyosolt a királynál és természetes, hogy csakis ilyen férfi csinálhatja meg Magyarországban a „Köztársasági Újság”-ot azzal a naïv spekulációval, hogy miután az egész ország köztársasági és Magyarország köztársaság, tehát minden ember, az egész köztársasági Magyarország a Wodiáner ur „Köztársasági Újság”-ját fogja olvasni. A legtréshebb köztársasági orgánun plakátiást morókusán rá is riválnak az utcán a járókelők-re, hogy:

Kérlek, követeljek mindenütt! Már mint a Wodiáner Hugo lapját, a tegnap „Budapesti”-et és a mai Köztársasági Újságot, kérlek, és követeljek mindenütt”, mert Wodiánerből nem lett báró, tehát kutyakötelessépeké kémi és követelni a köztársaságnak ezt a meggyőződéses harsongját. Vagy ha nem, hát akkor Wodiáner mester — tévedett.

Komáromy Böngrér alezredes

Mélyen tisztelt Főszerekesztő Ur!

„Az Ember” politikai hetilap minapi száma felhívást intézett a magyar katonákhoz, hogy hozzáik nyilvánosságra ugyan tiszteket. Éik a háború alatt kegyetlenül és komizsul bántak a legényekkel.

Hogy e kívánásának eleget tehessen, engedje meg, hogy egy honvéd törzestiszteket egyhányan viselt dögöt b. lapjában elmondjam. Neve: Komáromy Böngrér István alezredes. Azt hiszem, hogy jelenleg a 6. honvéd pótzászlóaljnak közigazgatási parancsnok. Hosszu ideig a m. kir. 37. honvéd gyaloghád osztály kiképző csoport parancsnoka volt. Azt hiszem, nem tulzom, ha azt állítom, hogy az egész osztrák-magyar ármádiában nem volt egy tiszt, aki oly kegyetlen és embertelen módon bánt volna a legényekkel.

Az után állítottok én h. rugin a bárákát kutyakötelességgel megfésbörni, kikéret természetes és mindnapos dolog volt nála. Sőt egy ízben egy zászlóra is